

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

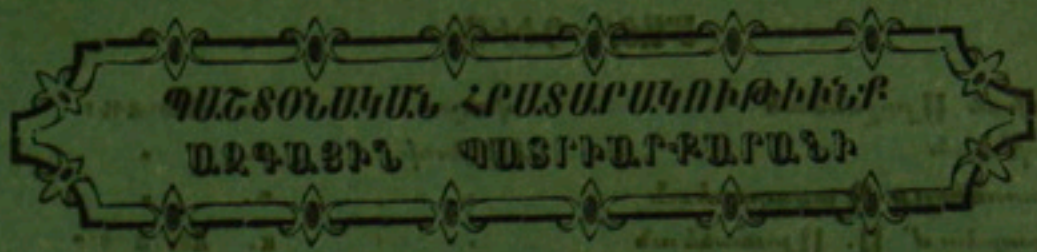
Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՔ

ԱՂԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ՀԱՄԱԳՆԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԲԱՅՈՒՄ 1875 ԱՍՏՆ

ՆԻՍՏ ԺԻՎ

42 ԳԵՂԵՍՏՐԱՆԻ 1875

ՀԱՄԱԳՆԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ . Ս . ՄԻՔԱՅԻՆԻՆ

ՀԱՄԱԳՆԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆ

1875

ՄԱՅՐ ԳԻՒՆ

Ստեփան Արարական	Գրքեր	Ս. ԱՅՆԱԳՅԸ
Ռուսիական	Էփեմար	Ք. 3
Քրիստոսաւոր Ղազարական	"	Յ. 2
Համարձուժ Ս. Արամական	"	Ս. ԱՅՆԱԳՅԻՐ
Գարեգին Մեղիբեան	"	Ք. 3
Պողոս Պատմական	"	Ք. 3

ՋԵՌՆՀԱՍՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒՆ

Տ. Խորէն Արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ	ԱՅՆԱԳՅԸ
Տ. Յովհաննէս Ք. Մկրեան	"
Նիկոզոս Արամական	Էփեմար

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒՆ

Տիգրան Կուստիբեան	Էփեմար	ԱՅՆԱԳՅԸ
Գլորիա Սարգսյան	"	"
Ռուբէն Կրամբուլիսեան	"	"

ԿԱՂՈՒՄՆՈՅ ԳԻՒՆ

Քրիստոսաւոր Ղազարական	Էփեմար	ԱՅՆԱԳՅԸ
Յովհաննէս Արամական	"	"
Բարսեղ Հարամեան	"	"

ՀԱՄԱՐԱԿԱՂՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒՆ

Ստեփան Պէյլիկեան	Էփեմար	ԱՅՆԱԳՅԸ
Յովհաննէս Կասեան	"	"
Սիմոն Միքայէլեան	"	"

ՅԱՐԱՐԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒՆ

Սարգիս Ալթուն Տիգրի	Էփեմար	"
Տիգրան Կրամբուլիսեան	"	"
Օզնի Խոճասարեան	"	"

ԻՐԱՎԱՍՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒՆ

Տ. Մարտիկոս վ. Խզմիզեան	ԱՅՆԱԳՅԸ
Տ. Գրիգոր Ք. Աճեմեան	"
Սինեբեթիմ Մանակեան	Էփեմար

ՆԱԽԱՋԵՌՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒՆ

Կարապետ Շահարպեան	Էփեմար	ԱՅՆԱԳՅԸ
Յովսէփ Մազրանեան	"	"
Ստեփան Փափազեան	"	"

ԻՄԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒՆ

Խաչատուր Միսարեան	Էփեմար	ԱՅՆԱԳՅԸ
Կարապետ Խիթեան	"	"
Յարութիւն Մեղիկժ-Պալի	"	"

ԲԱՅՈՒՄ 1875 ԱՄԵՆ

ՆԻՍՏ ԺԷ

12 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1875

ՆԱԽԱԳԱՀ. — ՏԷՐ ԽՈՐԷՆ Ս. ՍՐԵԲՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐ-ՊԷՅ (Ա. օրեայ)
Բ. ԱՏԵՆԱՊԵՏ. — ՌՈՒՍԻՆԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

ԱՂԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈՒՍՆՔ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒՍՆՔ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ

1. Խորէն Արքեպիսկ. Նար Պէյ
2. Կարապետ Էպիփ. Սեբեթեան
3. Արքեպիսկ. Վ. Ռուբինեանց
4. Գարեգին Ք. Թաթարեան
5. Խորէն Ք. Կիրոսեանց
6. Հ. Եղեակ Ք. Իմաստեան
7. Մարտիկոս Ք. Խզմիզեանց
8. Յովհաննէս Ք. Փափազեան
9. Ներսէս Ք. Աւանեան
10. Պողոս Ք. Խոջատեան
11. Էզնիկ Ք. Արսէնեան
12. Արքեպիսկ. Վ. Մարտիկոսեան
13. Գլորիա Արսէնեան
14. Գրիգոր Աճեմեան
15. Խորէն Փէլիկեանեան
16. Յարութիւն Արքեպիսկ. Ք. 2
17. Յովհաննէս Արքեպիսկ. Ք. 2
18. Սարգիս Ստեփաննոսեան Ք. 2
19. Սահակ Տ. Սարգսեան
- 20.

ԱԵՒՍԸՆԱԿԱՆՔ

(Ա. Վիճակ)

Գումգալիս, Կլիտիկ Կաշա և
Գումգալիսի դուրս

21. Գրիգոր Արքեպիսկ. Ք. Պ
- Բացակայութիւն առաջին
- Բացակայութիւն երկրորդ
- Բացակայութիւն քանաքար պատճառ
- Հ. Հրամարեալ

22. Գլորիա Ստեփանեան
23. Խորէն Մանուկեան
24. Կարապետ Աղաբաբեան
25. Համարձուժ Մազրանեան
26. Միսա Քափաճեան
27. Յովհաննէս Խորասանեան
28. Յովհաննէս Պոլսեան
29. Յովհաննէս Սուրբեան
30. Ն. Մէլիզյուրեան Տարթուս
31. Պողոս Պատմական
32. Պետրոս Քէլիկեան
33. Ռուսիեան
34. Սարգիս Աղաբաբեան
35. Սահակ Կարա
36. Աննիքեթիմ Մանակեան
37. Փէլիկեանեան Տարթուս

(Բ. Վիճակ)

Պէլիկեան

38. Բարսեղ Հարամեան
39. Կարապետ Ս. Խիթեան
40. Յարութիւն Մարտիկոսեան
- Էփեմար
41. Խաչատուր Ղազարական
42. Կարապետ Գ. Փափազեան
43. Մարտիկոս Ք. Իմաստեան
- 44.

ԽՈՒՍՏԱՐ Ս. ԽՈՂ

45. Յովհաննէս Շահեան
46. Յովսէփ Ս. Մազրանեան
47. Արքեպիսկ. Քափաճեան
48. Ստեփան Աւանեան

ԽՈՒՍՏԱՐ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ

49. Միքայէլ Պափազեան Ք. 2
50. Յովհաննէս Ճիւղեան
51. Նիկոզոս Արամական
52. Տիգրան Փափազեան Ք.
- (Գ. Վիճակ)
- Բերս
53. Արքի Ռեւեան
54. Գրիգոր Ալիքեան
55. Սարգիս Յ. Տիգրեան Ք. Պ
56. Միքայէլ Մազրանեան
57. Նշան Քաղապեան
58. Ստեփան Խիթեան
59. Տեղեմար Մ. Խիթեան Ք.
- 60.
- 61.

Գաւառի Կաշա

Միքայէլ

- 62.
63. Կարապետ Պ. Պէլիկեան Ք. Պ
64. Յակոբ Կարապետեան Ք. Պ
65. Յակոբ Պ. Նորասուրենեան
66. Յովհաննէս Աղաբաբեան
67. Տիգրան Խոջատեան Ք. 2
- Պէլիկեան և Գումգալիս
58. Յարութիւն Մէլիկեան-Գումգալիս

(Գ. Վիճակ)

Գումգալիս և Միքայէլ

69. Յովհաննէս Խիթեան
70. Ստեփան Պէլիկեան

Գաւորացի	ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՔ	Մուշ
71. Կորսակեա Շաշարզեան	Բ. 2	121. Ստեփան Պ. Պ. Փարսազեանց
72. Մկրտիչ Մուրատեան	Բ. Պ	Տիվրիկ
Կարլըզախու	101. Մանուկ Աւանանեան	Բ.
73. Յակոբ Ելմկերեան	Բ. 2	122.
Երևանապէս Սամարիոյ	102	Չկրուեա եւ Մարաշ
74. Օգոստե Խոճատարեան	Ադրիանուպոլիս	123.
Թօփղախու	103. Ուորթն Կիւմրի շիւրապեանեան	Բ. Պ
75.	Կիկուկիոյ	Տրասպոլոս
Լյուսի Ս. Եղիա եւ Ս. Աստուածաճիւն	104. Տիգրան Կիւմրի շիւրապեանեան	Բ. 2
76. Գարեգին Յ. Մելիքեան	Բ. 2	124. Մկրտիչ Կիւմրեան
Գորիս շիւղի	105. Պետրոս Միսաքեան	Բ. 2
77. Աստիա Իկիւսազեան	106.	Պարտաւա
Հիւսիք եւ Պոյաճի գիւղ	107. Կարապետ Խաչիկեան	Տիգրանակերտ
78. Յովհաննէս Կուրեան	Բ. 2	126. Թադէոս ԹՎրեան
Կոր գիւղ եւ Սրէնիս	108	Վան
79. Ղազար Հովնեան	Պրուսիա	127. Սրժան Մարտիտեան
Պարտաւա	109. Քրիստոստոս Ղազարեան	Բ.
80. Աստուր Գուշատաշեան	Բ.	128.
81. Մկրտիչ Գ. Լաւան	Եւրոպիա	129.
82. Յովհաննէս Կոնիկեան	Բ.	130. Մկրտիչ Մելիքեան
Քարակեօմրիկ	110. Մելքոն Հալանեան	Բուսնուիս
83. Յարութիւն Չլմկերեան	Բ.	Կարս
84. Յարութիւն Գ. Տաւան	Բ. Պ	132. Արքաւաճ Յ. Ալվազեան
(Ե. Վիճակ)	111. Համբարձում Սլանանեան	Բ. 2
Սամարիս	Բաղու	Չկիւմրուց
85. Ալեկան Պէլիքեան	112. Յովհաննէս Ազնաւորեան	Բ. Պ
86. Աւետիս Գոլջեան	Երևան	Գաղաթիս
87. Եղիազար Մելիքեան	Բ. 2	134
88. Մինաս Ճաֆնապեան	113. Յակոբ Իւթիմեան	Ատանու
89. Յակոբ Քաղազեան	Մանճրլիս	135
90. Յակոբ Ամասեան	Բ.	Սըղերդ
91. Նազարէթ Շաշարզեան	114.	136. Մատթէոս Աւերանեան
92.	Հանրե	Բ. 2
93.	Երզնկա եւ Բարերդ	Եօզրատ
94.	ԹՎրիտաղ	137. Լօրճիթ Պալեօզեան
Խաւաղիոյ	117. Տիգրան Գ. Սրնանեան	Բ.
95. Արարիկ Ալթուն Տիգրի	Բ. Պ	Մարաթիս
96. Խաչատուր Պ. Միսաքեան	118. Մատթէոս Մ. Ալվատեան	Բ. Պ
97. Ուլլիս Պիլիկեան	Բ.	Իզմիր
98. Սարգիս Արտաթեան	119. Յովհաննէս Կաղանեան	139.
99. Սարգիս Արքաւաճեան	Պարթիս	Եղիպատ
100. Սրժան Միքայէլեան	Բ.	140
	120. Յովհաննէս Յովակիմեան	Բ.

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Վերաբնութիւն Սանճուպուրեան . — Քուկարեան Ս. Յոյուսիպ .
 Բ. Վերաբնութիւն Սանճուպուրեան . — Վիւարաբնութիւն Բ. Յոյուսիպ վրայ ,
 որ է բարակեան ճառագարտարեան կազմակերպութիւն :

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂ ՈՒԹԻՒՆՔ

Ատեանը բացուեցաւ ժամի 8 ին ի ներկայութեան 42 երեսօտանաց , որոց թիւն ի վերջոյ յանդեցաւ 53 ի :

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքը դարձեալ անձնական տիրութեան պատճառաւ բացակայ ըլլալով , Ատենապետ Լիւնտի Նրբախորհոր Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոս Ղար — Պէլ Նարազաշեց յաղարկին :

Չ.

Քննակերպիւն Կարաբիւրաց Կաթի ստանալ գրութեան

Ատենապետ Լիւնտի Նրբախորհոր Երեսօտաններն ի զխաղաթիւն նախընթաց Ատենագրութեան վրայ . սակայն զխաղաթիւն ընող չըլլալով , Ատենագրութիւնը բռնէր գրուեցաւ և ԸՆԴՈՒՆՍԻՆՅԱԿ Երեսօտանին :

Չ.

Բացարկայութիւն

Ատենապետ Լիւնտի Նրբախորհոր Նրբախորհոր Ս. Անն . Արքաւաճ Պատրիարք Հօր

ամենք յերեսօտանաց անձնական տիրութեան պատճառաւ բացակայ գտնուել ստիպուած բղղալիքին գրով յարմարեալ են , անոնց անունները հաղորդեց յաղարկին , որք են .

- Պետրոս Լիւ . Քէրէստէան
- Սեդեքիմ » Մանուկեան
- Առաքել » Ալթունեան
- Գրիգոր » Պէրդէրեան
- Ուորթն » Կիւմրի շիւրապեան
- Մարտիրոս » Տիգրեան .

և նշանակել տուաւ ներկայութեան տուճարին ձեռք :

Յ.

Նախկ Ողջ . Վարչութեան Խառն Երեսօտան

Ատենապետ Լիւնտի Նրբախորհոր հաղորդեց Աղջ . Վարչութեան Խառն Երեսօտանին կողմէ Մայր Գիւանին տրուած պաշտօնական նամակ մը , որ կարգապահուցաւ , և աշխատիկ .

Վսեմաշուք Ատենապետ Աղջային Երեսօտանին

Աղջային Վարչութեան Խառն Երեսօտանին Աղջային յաղարկեց Մայր Գիւանի 128 թիւ սրբապատմական ստանալով տեղեկացաւ որ Աղջային յաղարկե Ս. Անն . Արքաւաճ Պատրիարք Հօր

երկրորդ հրաժարականը վերադառնալով յանձնեք է Նորին Սրբազնութեան և Խառն Ժողովոյս՝ համաձայնութեամբ այնպիսի կարգադրութիւն մ'ընել, որպէս զի մինչև որ Նորին Սրբազնութեան առողջութիւնը կազդուրի, թէ՛ Վարչական գործոց հոգերէն զերծ մնայ և թէ՛ ազգային գործերն ընդ հովանեաւ պատրիարքութեան Նորին Սրբազնութեան ըստ օրինի հոգայտին :

Ազգային Ժողովոյ այս յանձնարարութեան վրայ Խառն Ժողովս փութացաւ Նորին Սրբազնութեան հետ բանակցել, և ըստ ստաջարկութեան նոյն ինքն Սրբազն Պատրիարք Հօր հետևեալ կարգադրութիւնն եղաւ :

1° Կրօնական Ժողովոյ Ատենապետ Գեր. Խորէն Սրբազն միանգամայն Դեր-Նախագահ անուանեցաւ Վարչութեան Կրօնական Տնօրէն համար, որ պիտի նախագահէ փոխանորդարար ՚ի բացահայտութեան Սրբազն Պատրիարքին թէ՛ Կրօնական Ժողովոյ և թէ՛ Կրօնական մասնաժողովոյ : Եւ այս պաշտօնին մէջ իր սրարտաւորութիւնը պիտի ըլլայ Կրօնական Տնօրէն վերաբերեալ գրութիւններն երբ իրեն հաղորդուին՝ իրենց պատկանեալ տեղերը զրկել, և արտաքայ կարգի պարագայից վերաբերող գրութիւնները Սրբազն Պատրիարքին հաղորդել և անօրէնութիւն խնդրել :

2° Ազգային Վարչութեան Քաղաքական Ժողովոյ ալ զեր-նախագահ անուանեցաւ փոխանորդն Երուսաղէմի Գեր. Սիմէոն Սրբազն, որ պիտի նախագահէ փոխանորդարար ՚ի բացահայտութեան Սրբազն Պատրիարքի թէ՛ Քաղաքական Ժողովոյ և թէ՛ Քաղաքական մասնաժողովոյ : Եւ այս պաշտօնին մէջ իւր սրարտաւորութիւնը պիտի ըլլայ Պատրիարքարանի բարեկարգութեան հսկել, առ Սրբազն Պատրիարքն ուղղուած գրութիւնները բանալ, Կրօնական գործոց վերաբերեալ թղթերն անմիջապէս խորէն Սրբազնին և մնացեալներն իրենց պատկանեալ տեղերը զրկել : Իսկ քաղաքական արտաքայ կարգի պարագայից վերաբերող գրութիւնները Սրբազն Պատրիարքին հաղորդել և անօրէնութիւն խնդրել :

3° Վարչութեան Ժողովներէն Քղտած որ

և է որչափ վերաբերեալ պաշտօնական նամակ և թագիրը Սրբազն Պատրիարքը պիտի ստորագրէ և կնքէ, նոյնպէս Ազգային Երեսփոխանական և Խառն Ժողովոյ հրախրագրերը : Իսկ Կրօնական Ժողովոյ և անոր վերաբերեալ Մասնաժողովոյ հրախրագրերը խորէն Սրբազնը, և Քաղ. Ժողովոյ և անոր վերաբերեալ Մասնաժողովոյ հրախրագրերն ալ Սիմէոն Սրբազնը պիտի ստորագրեն :

4° Ազգային Երեսփոխանական և Խառն Ժողովոյ նախագահութիւնն Ամեն. Սրբազն Պատրիարք Հօր վերապահեալ է, և իւր բացահայտութեան սրարագայից մէջ ինք պիտի որոշէ իւր փոխ-նախագահը :

Այս է ահաւասիկ Ամեն. Սրբազն Պատրիարք Հօր և Խառն Ժողովոյս մէջ եղած կարգադրութեան արդիւնքը, զոր սրատու ունիւք ներկայիս Ազգային Ժողովոյդ հաղորդել ՚ի զիտութիւն :

Ի Քիւնաց Խառն Ժողովոյ Ազգ. Վարչութեան
 Ատենապետ Կրօն. Ժողովոյ
 ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊ. ՆԱՐ-ՊԷՑ
 Ատենադպիր Կրօն. Ժողովոյ
 ՆԵՐՍԵՍ ՎԱՐԳ. ԱՍԱՆԵԱՆ
 Վ. Ատենապետի Քաղ. Ժողովոյ
 ԻԱԶԱՏՈՐ Յ. ԱՆԿԱՊԵԱՆ
 Ատենադպիր Քաղ. Ժողովոյ
 Մ. ՄԱՄԻՊՈՆԵԱՆ

7 դեկտ. 1875
 Ի Պատրիարքարանի Հայոց
 Կ. Պոլիս

S. ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ ՎԱՐԳ. — Խօսք կուզեմ :
 ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ինչ բանի վրայ :

S. ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ ՎԱՐԳ. — Կրօնական Ժողովոյ անդամակից հարց կուրմէ պիտի խօսիմ՝ կարգացուած պաշտօնական նամակին վրայ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Խօսքը ձերն է, հրամայեցէր ի բնմն :

S. ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ ՎԱՐԳ. — Խօսելիքս խիստ կարճ ըլլալուն բնմն երթալու հարկ չեմ տեսներ և կը յուսամ որ ներողամիտ կըլլաք ստանց բնմն ելնելու խօսելուս : — Կարգացուած պաշտօնական նամակը Խառն Ժողովոյ մէկ

որոշուած կը սրարանակէ, որոշուած մը՝ զոր ինձ հետ Կրօն. Ժողովոյ անդամակից հարց բնաւ չենք ընդունած, և այսօր թէև Խառն Ժողով գումարուած՝ բայց օրինաւոր նիստ բացուած չըլլալով՝ խնդրոյն որոշուած յաջորդ նստին մը նույնած էր : Ուստի կը զարմանանք թէ ինչպէս այդ որոշումն այսօր հոս կուգայ, քանի որ Կրօն. Ժողովը չէ մասնակցած սակաւին այդպիսի որոշումն մը՝ բայց ի իւր զիւանկն :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ատիկայ Ազգ. Ժողովիս զխնայու բանը չէ : Վարչութեան երկու Ժողովոյ մէջ դառնալիք խնդիր մ'է, հերթը է որ Ազգ. Վարչութեան մէկ որոշուած կը հարցուուի մեզ միմիայն ՚ի զխտութիւն և ոչ ի վաւերացում, վասն զի Ժողովիս կողմէ վաւերացուելու բան մը չկայ այս խնդրոյն մէջ : Կը յիշէր որ Ժողովս Սրբազն Պատրիարքին և Վարչութեան յանձնած էր ազգային գործերն ըստ օրինի հոգայտելու համար հարկ եղածը տնօրինել համաձայնութեամբ. հիմա այդ տնօրինութիւնն եղեր է, որով երկու անուն կը ցուցնեն մեզ, խորէն և Սիմէոն եպիսկոպոսայ անունները, երկու Արհիաշնորհ Սրբազաններ՝ որոց ձիրքն աւտարանը ծանօթ են մեզ :

S. ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ ՎԱՐԳ. — Վարչութեան ո՞ր Ժողովին մէջ եղած է այդ որոշումը : Կրօնական Ժողովն՝ որոյ մէկ անդամն եմ ես, իմ բերնովս կը յայտարարէ, թէ անակզեակ է այդ որոշումն :

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Այդ պաշտօնական նամակը Ժողովիս հաղորդուիլը՝ կը նշանակէ Ժողովոյս որոշումն ստանալ. մասնաւոր որ անոր մէջ յօդուած առ յօդուած բաժանումներ ալ կան, որով այդ թուղթը տեսակ մը կանոնադրական ծրագիր է ըստ իս. ուստի կառաջարկեմ որ Ժողովոյս Կանոնադրութեան 65դ յօդուածին համաձայն այդ թուղթը յանձնուի նախաքննութեան : Եթէ ընդունուի այս առաջարկութիւն, պիտի սրտակամ նախաքննիչ դիւանէն գալիք տեղեկագրոյն և դիտողութիւններս այն ստեղծ պիտի ընեմ. իսկ եթէ չպիտի ընդունուի, հիմակուրէն խօսք կուզեմ, վասն զի ծանրակիւղ դիտողութիւններ ունիմ այս խնդրոյն վրայ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ըսի թէ Վարչութեան պաշտօնական նամակը վաւերացումն համար եկած չէ մեզ. ուստի նախաքննութեան յղելու կարտուութիւն չկայ. ի՞նչ ըսելիք որ տնիք՝ հիմակուրէն կրնաք ըսել :

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Առաջին դիտողութիւնս այս է, թէ այնպիսի մէկը կառաջարկուի մեզ, որ ոչ երեսփոխան է և ոչ վարչութեան անդամ :

ԻԽԹԻԻՃԵԱՆ ԷՖ. — (ընդմիջեալ) Ի՞նչ հարկ կայ երեսփոխան ըլլալու :

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Սիմէոն Սրբազնը թէ որ նախ իրբև Փոխ-Նախագահ Վարչութեան, անշուշտ ձայն պիտի ունենայ վարչական խնդրոց մէջ, քուէ պիտի տայ և պաշտօնական թղթեր պիտի ստորագրէ, երբ ինքն Ժողովոյս կողմանէ ընտրեալ վարչութեան անդամ չէ. հետևարար Ժողովոյս ոչ թէ ի զիտութիւն այլ ի վաւերացումն հաղորդուած է այդ, զի ստանց Ժողովոյս վաւերացումն՝ Սիմէոն սրբազնն ոչ ձայն կրնայ ունենալ և ոչ քուէ վարչական խնդրոց մէջ : Գարձեալ՝ Վարչութեան Կրօն. և Քաղ. Ժողովներն ուղեր են որ այս խնդիրը հոս գայ. հարկաւ սրտածառ մ'ունին. եթէ սրտածառ չունենային՝ հոս չէին պիտի : Այս պատճառն ալ յայտնի է որ վաւերացումն մասն է : Գարձեալ կը զխտեմ որ այդ խնդիրը Ժողովիս բերելու պէտք ունէր Խառն Ժողովը, վասն զի երբ սակից առաջ Ժողովս Սրբազն Պատրիարքին տուած հրաժարականը չընդունեալով յանձնեց որ Վարչութեան Խառն Ժողովոյ հետ համաձայնութեամբ պէտք եղածը տնօրինեն, Տեղապահ զնելու մասին Ժողովս համաձայն չէր : Սակայն այսօր խորհրդական անունով Կրօն. և Քաղաքական Ժողովոյ նախագահելու համար երկու պաշտօնականներ կը յատկացուին, ուստի ի հարկէ Խառն Ժողովն Ազգ. Ժողովիս պիտի դիմէր եթէ ոչ այդ նոր պաշտօնէից գէթ այդ պաշտօնէութեանց վաւերացումն համար, վասն զի նոր է մեզ համար խորհրդական յատկացնելու գրութիւնը և մասնաւոր որոշման կարօս. նոյնպէս նոր է երկու խորհրդականի գրութիւնը, որուն անտեղութեանը վրայ ի հարկին շատ ըսելիքներ ու

ճաղատ է : Խօսքս պիտի վերջացնեմ սա հա-
կիրճ խորհրդածութեամբ թէ Խառն ժողովն իւր
յղած նամակաւն ուրիշ բան չէ ըրած : բայց
միայն Սրբազան Պատրիարքին առաջարկութիւ-
նը հաղորդած է ժողովիդ . ինչպէս որ զիս ընտ-
րողը Վարչութիւնը չէ : նմանապէս Սիմեոն
Սրբազանն ալ ընտրողը Վարչութիւնը չէ : այլ
Սրբազան Պատրիարքն է ընտրողը , և Վարչու-
թիւնն ուրիշ բան գործած չէ այս կէտին մէջ :
բայց միայն Սրբազան Պատրիարքին ըրած ընտ-
րութիւնն իրրե խողովակ անցուցեր է հոս :

Ուրեմն այն Արծառիան հարբ' որ իրենց
զիւանին զէմ ակնարկութիւններ կրնեն , ըստ իս
իրաւունք չունին . ըսել է թէ այնպիսի խնդիր
մ'է այս' որ . . . . .

S . ԱՄԲԲՈՍԻՈՍ ՎԱՐԴ . — (Բնդմիջեցով)
Խօսք կուզեմ , Խորէն Սրբազանի խօսքերուն
մէջ ուղղելի կէտեր կան :

ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ Մ . ԷՖ . — Ես ալ խօսք
կուզեմ :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ . — Ես գիտեմ , խօսքին
կարգն որու է . թողէր որ Խորէն Սրբազան
չարունակէ և վերջացնէ իւր խօսքը :

S . ԽՈՐԷՆ ՍՐԲԱԶԱՆ . — (շարունակելով)
Վերջապէս կարծեմ մինչև հիմա ըրած խօս-
քերէս ըստ բաւականին յայտնուեցաւ թէ Վար-
չութեան մէջ գայթակղական տարրերս թիւն
կարծեաց չկայ . եթէ Վարչութեան իւրաքան-
չիւր անդամ միանգամ համոզուի թէ առաջար-
կութիւնը նայն ինք Սրբազան Պատրիարքին
կուզայ և Խառն ժողովը միայն կը հաղորդէ
զայն Ազգային ժողովին , այն ատեն ոչ որ
յանդատեց Վարչութեան պիտի չկրնայ առար-
կել թէ իրենց կարծիքը կամ քուէն չէ առ-
նուած և կամ թէ զխողովակին ժխտուած
է : Եթէ Խառն ժողովը զիրը վերստին կար-
գացուի , պիտի տեսնուի թէ ճիշտ իմ ըսածս
է . այսինքն Սրբազան Պատրիարքը կարգա-
գրութիւն մը ըրած է զոր կը հաղորդենք Ազգ-
ժողովին ի գիտութիւն : Եթէ Ազգային ժողո-
վին անընդունելի դատէ այդ կարգադրութիւնը ,
մի կարծէր թէ Վարչութեանն ընդգրկութիւն
պիտի գտնէ . այլ երբ ժողովը վտերայնն' այն
ատեն պիտի գործադրուի : Այս արեւմտեան ձեր

որոշման կմնայ . կթէ . ուղէր' կրնդունիր , և
եթէ չուղէր' կմերժէր :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ . — Խօսքը Մամիկոնեան
էջնատիւնն է :

ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ Մ . ԷՖ . — (Իրրե ատենու
դպիր Քաղ . ժողովոյ) Արծառիան ժողովոյ ա-
տենապետ Խորէն Սրբազանին տուած բացա-
տրութեանց մէջ կէտ մը միայն կայ , զոր ուղ-
ղութեան կարօտ կը տեսնեմ : Անցեալ արբաթ
որ երբ երկու դեր-նախագահներու պաշտօնին
առաջարկութեան զիրն եկաւ Սրբազան Պատ-
րիարքէն , անոր բովանդակութիւնը Խառն
ժողովոյն մէջ ընդունուելով Բրտիքամ մը շինուե-
ցաւ և կարգացուեցաւ . երբ կարգն եկաւ և
րեւախօսանական և Խառն ժողովոյ հրահրագրե-
րուն ստորագրութեան , և նախագահութեան ,
ըստ որում Սրբազան Պատրիարքին առաջինն մէջ
արամադրութիւն մը չկար այդ կէտերուն վրայ :
Հարկ տեսնուեցաւ որ այսպիսի մանրամասնու-
թեանց վրայ կիրակի որ դումարուելիք Քաղ .
ժողովին մէջ Սրբազան Պատրիարքին հետ բա-
նակցուի . ուստի և այս կէտին Խորէն Սրբա-
զանին առաջարկուեցաւ որ ինք ալ կիրակի որ
ներկայ գտնուի : Ստաց չէ որ արբաթ որ Խա-
ռն ժողովին մէջ բուկարկութիւն չեղաւ այս
մասին , սակայն որովհետե կրկին ժողովոյ ան-
դամներէն որ և է զխողովակն ընտլ մը չե-
ղաւ , հեռուապէս Սրբազան Պատրիարքի առա-
ջարկութեան բովանդակութիւնն ընդունուած
համարուեցաւ : Կմնար մանրամասնութեան կէտե-
րու վրայ Սրբազան Պատրիարքին կամին առ-
նուլ , այն ալ կիրակի օրն եղաւ ու կարգադ-
րուեցաւ Արծառի . ժողովոյ զիւանն ալ ներկայ
գտնուելով : Այնուհետե ուրիշ բան մը չէր
մնացած . այսօր Խառն ժողովը ըլլար կամ
չըլլար , այս թուովը գարու էր հոս :

S . ԽՈՐԷՆ ՍՐԲԱԶԱՆ . — Խօսքս ըրացնելու
համար հարկ կը համարիմ յաւելցնել թէ կի-
րակի օրին ժողովը ճիշդ իմ առաջարկութեանս
հետեանցն էր , որովհետե ևս կրկնելի չընդու-
նիլ ինձ առաջարկուած դեր-նախագահութեան
պաշտօնը , բանի որ դժուարութիւններ կնկա-
տելի և կատիպելի որ Ս . Պատրիարքին պիտիսինք .

թէպէտ և ևս առաջարկեցի որ Արծառիան հարբ
ալ կիրակի որ ներկայ գտնուին , սակայն իրենք
դժուարութիւններ ցուցին և զիւանին ներկայ
գտնուիլը բաւական համարեցին :

S . ԽՈՐԷՆ ՎԱՐԴ . ԿԻՐՕԵԱՆ . — Թեպէտ և
ևս Վարչութեան Արծառիան ժողովոյ անդամ
սակայն Սրբազան Պատրիարքին ըրած այս վեր-
ջին որոշումն տեղեկութիւն չունիմ , և չեմ
գիտեր' որոշում է թէ առաջարկութիւն . վասն
զի Խորէն Սրբազանի նամակին կարգաց-
ուած օրն ուչ եկած էին ժողովին , և
ինչ որ խնայայ' վեր 'ի վերայ էր : Եւ այն միջոցին
Խորէն Սրբազան առաջարկեց ինձ' որ եթէ կա-
րելի է' ևս կիրակի օրը Բերա գտնուիմ . չեմ
գիտեր ուրիշներուն ալ առաջարկեց թէ ոչ . ևս
հաստատ խօսք չկրցի տալ , մանաւանդ երբ
Մամիկոնեան էջնատին միեւնոյն պահուն կրակ
թէ չկրծառիան հարբ ամենուն ալ պէտք չկայ ներ-
կայ գտնուիլ , այլ Ատենապետ և Ատենադը-
պիր միայն հերիշ են :

Ուրեմն ալ հարկ չեմ տեսներ որ Արծառի .
ժողովոյ անդամակոյ հարբ քննադատեն հոս
Ատենապետ Սրբազանին և ժողովը ժամապա-
ճաւ ընեն , մեր մեր գործը կրնանք մէջերնիս
ընկնել և համաձայնիլ :

(Շատ աղէկ , շատ աղէկ)

S . ՆԵՐՍԷՍ ՎԱՐԴ . ԱՍԼԱՆԵԱՆ . — Վար-
չութեան կողմէ եկած պաշտօնագրայն վրայ զի-
տողութիւններ եղան : Սիմ' ան սրբազանի ան-
ձին վրայ եղած զխողովակեանց համար ևս եր-
բէր ըսելիք մը չունիմ , վասն զի չգիտեմ , և
այն ատեն երեւախօսան չէի :

Միայն որովհետե Խառն ժողովոյ պաշտա-
նադիրն իրրե Ատենադպիր Արծառի . ժողովոյ
ստորագրած եմ , կուզեմ այս մասին խօսիլ , և
խօսելիքս ալ Ատենապետ Սրբազանին ըսածէն
չտոտ տարրերս թիւն մը չունի , միայն թէ քիչ
մը հեռուէն պիտի առնեմ' և պիտի գամ մե-
տենամ իւր ըսածին :

Յայտնի է որ ատիկ առաջ երբ Ս . Պատ-
րիարքը իւր անձնական տիրութեան պատճա-
սաւ հրաժարական տուաւ , Ազգային ժողովս
չընդունեց Ն . Սրբազանի հրաժարականը ,

միանգամայն ժողովոյս մէջ առաջարկութիւն
ալ եղաւ որ Խորէն Սրբազանի անդամ
թիւնը չձանրայնելու համար մինչև ցարաքի-
նութիւն իւր անձին պէտք եղած զիւրութիւն
ներն ի գործ դրուին , և այս նպատակաւ և
րեւախօսան պատգամաւորութիւն մ'ալ կազմուե-
լով Ն . Սրբազանի կողմէ ցուցաւ , և պա-
տասխանն առնուելէ ետե ժողովս խնտառն
հեռատեսութեամբ խնդիրը յանձնեց Ս . Պատ-
րիարքին և Խառն ժողովին , որպէս զի իրենց
մէջ խորհրդակցութեամբ կարգադրեն : Այս
խորհրդակցութիւնն ալ արդէն կատարուած է :
Ըսել է թէ Ս . Պատրիարքին լիովն արածու-
թիւն և ընդունելութեան նշան մը արուեցաւ ,
այնպէս որ եթէ իւր կողմէ տեղապահ մը ցոյց
արուի , պիտի ընդունուի առժամանակեայ կեր-
պով , մինչև որ իւր առողջութիւնը ըստ մը
բարւորի : Այս նկատումները մեր աչքին առջե-
տնենալով , երբ անցեալ արբաթ որ Խառն
ժողովոյ մէջ Ս . Պատրիարքի զիրն եկաւ , որով
երկու եպիսկոպոս կառաջարկէր իւր կողմէն իր
դեր-նախագահ , մին' կրծառիան և միւսը բա-
ղարական ճիւղին համար . . . . .

ՓԱՓԱԶԱՆ Ս . ԷՖ . — (Բնդմիջեցով) Սահ-
մանագրութիւնն այդպիսի բան մը չը տրամադ-
րէր :

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ . — Ընդմիջող էջնատին
քիչ մ'ալ կանոնագրութեանց արամադրու-
թիւնըր սերտէ , որ չեն ներեր այդպիսի ընդ-
միջումներ :

S . ՆԵՐՍԷՍ ՎԱՐԴ . — (Ճարտնակելով)
Այս կէտը Խառն ժողովին մէջ բաւական խօ-
սակցութեան նիւթ ըլլալէ ետե , իրու է որ
բուկարկութեան չզրուեցաւ , սակայն ժողովա-
կաններէն և ոչ միայն կողմանէ ալ տհաճու-
թեան կամ ջընդունելութեան ցոյց մը տեղի
չունեցաւ , այլ ընդունուեցաւ միայն իրրե Ս .
Պատրիարքին մէկ կամքը և ոչ թէ իրրե նոր
խնդիր մը : Ուստի կրնամ ըսել թէ այս պա-
րագային մէջ Արծառի . ժողովն իւր զիւանին հետ ոչ
անհամաձայնութեան մէջ ինկած է և ոչ անհա-
մաձայնութիւն գոյացնելու առիթ տուած . . . . .

Այս միջոցին Ամբրոսիոս վարդապետի և նորա թեր ու դէմ հուսակցութեանց մէջ դէմ տա գէմ բողոքոյ ձայներ փոխանակուելով, ատենաբան Հայրապետին խօսքն ընդհատուեցաւ. աղմուկը որո՞ մը տեւեց: մինչև Ատենապետ Էֆէնտին Ատեանը գոցելու ստանալեօր աղմուկը դադարեցուց և խօսք տուաւ Ատենաբան Հայրապետին, որ շարունակէ:

Տ. ՆԵՐՍԷՍ ՎԱՐԴ. — (Թարունակելով)
 Ս. Պատրիարքին գիրն և կամ օրը գլխաւորապէս Արօն. ժողովոյ ատենապետ Տ. Խորէն սրբազան բաւական խօսեցաւ. իրեն առաջարկուած Արօն. ժողովոյ դեր-նախագահութեան պաշտօնն ընդունելու մասին դժուարութիւններ ցուցուց, և թէև Խառն ժողովն ալ միտքերան ստիպեց որ չմերժէ և ընդունի, սակայն որովհետև ուրիշ մէկ քանի առիտովական խնդիրներ ալ կային, որոց համար անցեալ կիրակի օր Բերա արտաքոյ կարգի նիստ մը գումարել և Ս. Պատրիարքն ալ նոյն նստին հրահրել հարկ եղած էր, այս կէտն ալ մնաց, որպէս զի կիրակի օրը Ս. Պատրիարքին հարցուի թէ կարելի՞ է արդեօր մէկ եպիսկոպոսի վրայ կեդրոնացնել դեր-նախագահութեան պաշտօնը: Այսպէս կիրակի առտը համար նիստ ըլլալն որոշուելէ ետև, առաջարկուեցաւ Խորէն սրբազանին որ ինքն ալ ներկայ գտնուի. Խորէն սրբազան կրօնական հարց ներկայ գտնուիլն ալ խնդրեց, բայց որովհետև դժուար պիտի ըլլար ամենուն մէկանց կիրակի օր Բերա գալն, ես ըսի որ արդէն իբրև քարոզիչ հոն եմ, կրնամ Խորէն սրբազանին հետ ներկայ գտնուիլ, որով Արօն. ժողովոյ գիւանը գտնուած կըլլայ:

(Յուկներ)

Վերջապէս կիրակի օրուան նստին մէջ Ս. Պատրիարքը չընդունեց Խորէն սրբազանի մէջ բերած մերժումը, և ահաւասիկ մեր Ս. Պատրիարքին հրամանը կատարելով երկու եպիսկոպոսաց դեր-նախագահութեան առաջարկութիւնըն առինք և բերինք Ա.գ. ժողովին: Այս մասին մեր մէջ ոչ անհամաձայնութիւն մը կայ.

և ոչ Պատրիարքը կամ Խառն ժողովը կը սնդէ թէ անպատճառ այսպէս ըլլայ: Ժողովոյը կը մնայ ընդունիլ կամ մերժել այս խնդիրը, — Իսկ իբրև երեսօտիտան իմ մասնաւոր կարծիքս ալ յայտնելով, կառաջարկեմ որ այս խնդիրը Նախարանութեան յղուի:

Տ. ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ ՎԱՐԴ. — Խօսք կուզեմ
 ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ըստ կանոնի երկու անգամ խօսած էր արդէն. բաւ է:

Տ. ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ ՎԱՐԴ. — Այս, երկու անգամ խօսեցայ Արօն. ժողովոյ կողմէն. այժմ իբրև երեսօտիտան պիտի խօսիմ. ուրեմն թոյլ տուէր:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — Ժողովը գիտէ. բըւէի դնելէ ետև միայն կրնամ խօսք տալ ձեզի եթէ ժողովն որոշէ:

Տ. ԱՄԲՐՈՍԻՈՍ ՎԱՐԴ. — Կը բողոքեմ, Ատենապետ Էֆէնտի, առաջարկած բուէարկութեանդ դէմ: Կանոնադրութեան ս՞ր յողուածոյն արամադրութեամբ կարգելուք զիս խօսելէ, բանի որ առաջին անգամ իբրև երեսօտիտան կուզեմ խօսիլ:

Այս միջոցին Ամբրոսիոս վարդապետի խօսիլ սնդելուն վրայ դժգոհութեան ցոյցեր երևան ելնելով, երեսօտիտանաց մէկ մասն սկսաւ մեկնիլ:

Ուրիշ մաս մալ սկսաւ բողոքել Ատենապետ Էֆէնտիին դէմ, երեսօտիտանաց խօսելու աղատութիւնը զիւանին կողմէն բանարարելու փորձեր տեղի կունենան ըսելով:

Ատենապետ Էֆէնտին երեսօտիտանաց ցորովը տեսնելով և օրը տարածամեայ՝ ստորաւորեցաւ ատենադ գոցել, առանց յաջորդ նստին օրն որոշելու:

Ատեանը գոցուեցաւ ժամ 9 1/2ին:
 ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — ԱՎԱՅԱՅԱՅ
 ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ. — ԹՈՒՍԻՆԱՅ

ԱՐԿԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

---0000---

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Տ. Խորեն	Արքեպիսկ.	Նար-պէյ	ԱՅՆԱԳՅՏ
2. Տ. Կարապետ	"	Սերոբեան	
3. Տ. Ներսէս	Վ.	Ապանեան	ԱՅՆԱԳՅՐ
4. Տ. Ամբաստան	"	Իսկէնտէրեան	
5. Տ. Գէորգ	"	Դերձակեան	
6. Տ. Զաքարիա	"	Զիւմբիթեան	
7. Տ. Խորեն	"	Կիրոյեան	
8. Տ. Յովնաննէս	"	Փարապեան	
9. Տ. Արխատակէս	Ք.	Մամբրէեան	
10. Տ. Գրիգոր	"	Երամեան	
11. Տ. Գրիգոր	"	Աճէմեան	
12. Տ. Երեմիա	"	Խազիւզի	
13. Տ. Սիւրբա	"	Սեւեփանեան	
14. Տ. Վարդաննէս	"	Միջազիւզի	

ՔԱՆԱՅԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Սիմոն	Մարտառեան	պէյ	ԱՅՆԱԳՅՏ
2. Միրոյէլ	Մամիկոնեան	էֆէնտի	ԱՅՆԱԳՅՐ
3. Արրաճամ	Հարենց	"	
4. Աստիա	Իկիտապեան	"	
5. Խաչիկ	Ալեանարեան	"	
6. Կարապետ	Փարապեան	"	
7. Մկրտիչ	Էսեան	"	
8. Յակոբ	Կոստանդ	"	
9. Յարութիւն	Գոթամանեան	"	
10. Սարգիս	Արրաճամեան	"	
11. Սարգիս	Արապեան	"	
12. Աճմոն	Միրոյէլեան	"	
13. Սիմոն	Նորատունկեան	"	
14. Սեւեփան	Ինդիրեան	"	

ԻՐԱՆԻ ԴՄԱՐՈՒՄ

1870	Հայաստան	Պարսկաստան	Երևան	1
	Երևան	"	Երևան	2
1871	Երևան	"	Երևան	3
	Երևան	"	Երևան	4
	Երևան	"	Երևան	5
	Երևան	"	Երևան	6
	Երևան	"	Երևան	7
	Երևան	"	Երևան	8
	Երևան	"	Երևան	9
	Երևան	"	Երևան	10
	Երևան	"	Երևան	11
	Երևան	"	Երևան	12
	Երևան	"	Երևան	13
	Երևան	"	Երևան	14
	Երևան	"	Երևան	15

ԳԻՆԻ 2 ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՍԵՆՈՒԿԻՆ

ԻՐԱՆԻ ԴՄԱՐՈՒՄ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՑ ԵՄԻՈՒՅ ՅԱՏԿԱՅԵԱՍ

1870	Հայաստան	Պարսկաստան	Երևան	1
	Երևան	"	Երևան	2
	Երևան	"	Երևան	3
	Երևան	"	Երևան	4
	Երևան	"	Երևան	5

Կը ծախուի ի Դիւանատան Պատրիարքարանի, և Գաղաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ բանկայը և Հայ դրամաւանոց քով:

1870	Հայաստան	Պարսկաստան	Երևան	1
	Երևան	"	Երևան	2
	Երևան	"	Երևան	3
	Երևան	"	Երևան	4
	Երևան	"	Երևան	5